

Kungörelse.

Sedan från Stadsfullmäktige i Visby till Byggnadsnämnden för ändamål, som afses i Kungl. kungörelsen ang. bestämmelser i fråga om behandling af förslag till stadsplan m. m., den 31 Augusti 1907, öfverlämnats uppgjort förslag till ny plan för staden utanför murarna, varder härmed tillkännagifvet att berörda stadsplaneförslag hålles för allmänheten tillgängligt intill utgången af iustundande juli månad å härvarande stadsingeniörskontor hvarje helgtri dag kl. 1–2 e. m., äfvensom att ägare af mark af frijords natur och innehafvare af å infäste upplåten mark inom det område, hvars planläggning är i fråga, böra, därest de hafva något mot planen att erinra, senast den 5 nästkommande Augusti till Byggnadsnämnden inkomma med skriftligt yttrande i ärendet.

Visby den 25 juni 1908.

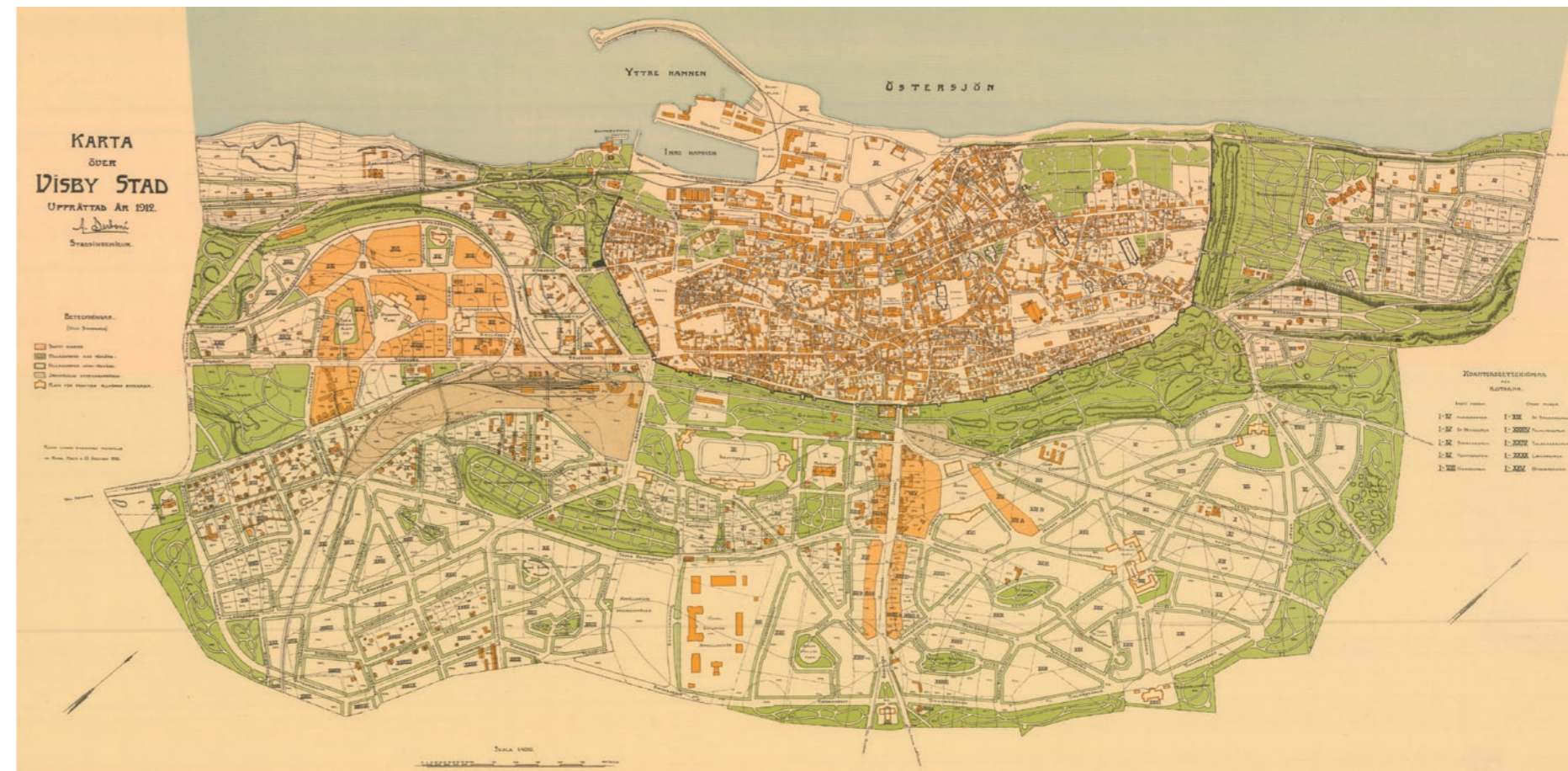
Byggnadsnämnden.

2048

Gotlänningen, juni 1908.

Ett gytter av industrier och bostäder omedelbart utanför Söderport. Utsikt från vattentornet med bl.a. järnvägens lokstallar och mejeriet. Strax innanför muren vid Södertorg reser sig Anders Serbonis s.k. skandalhus. Foto ur Holmerts bildarkiv, 1930-tal.

Karta 1912 över Visby med Serboni och Hallmans nya stadsplan 1910.

lyckats köpa den s.k. Wedinska och den Wallérska åkern norr och öster om staden. Dessa kan med fördel bebyggas med egna-hemshus, anser Börning.

Vidare konstaterade han att av planens 300 hektar stora område, kunde endast hälften planläggas. Järnvägen, gator, dåligt anlagda kvarter och öppna platser utgör naturliga hinder för vidare bebyggelse. Det är en ganska uppgiven Börning som pekade på att det faktiskt var omöjligt att skapa en modern stadsplan i Visby.⁶⁶ Denna plan har inte antagits av staden. Inte heller har förslaget gått att finna på Landsarkivet eller på Kommunarkivet. Endast kommentarmaterialet återstår. Det var inte förrän Börnings mandat i staden upphörde som en plan kom att realiseras.

Anders Serboni och Per Olof Hallmans stadsplan 1910

Stadsplanerarna i hela Sverige tvingades i början av sekelskiftet 1900 att ta ställning till hur tidens moderna krav och nya samhällsliga utmaningar skulle mötas. Hur skulle t.ex. Visby innerstad möta tidens krav på boende och kommunikationer? På kontinenten uppstår nya idéer kring hur städernas offentliga rum skulle gestaltas. På många sätt blev österrikaren Camillo Sitte en förgrundsfigur när det gällde att gestalta den nya moderna villastaden i Europa. Sitte reagerade starkt mot den rutlinjära 1800-talsetetiken. Överhuvudtaget växte sig kritiken mot den rätvinkliga stadens praktik allt starkare i början av sekelskiftet 1900. Att motverka monotoni och konformism i de

nya städerna blev nu en viktig uppgift för arkitekter och tjänstemän. Idealet för stadens fysiska gestaltning fann Sitte i den medeltida gatubilden. Här dominerade organiska sekvenser av slutna gaturum och platser med stor öppenhet. Den pittoreska, omväxlande och oregelbundna staden var att föredra framför den förutsägbara. Långa och tröttsamma upprepningar skulle undvikas.

Stadsingenjören i Visby, 1907–1942, Anders Serboni och Per Olof Hallmans plan för Visby ytterområde kan sägas vara en klar återspeglning av Sittes tankar. De båda planerar för ett Visby baserat på cirka 50 000 invånare!⁶⁷ Planen blev de facto inte genomförd. Serboni drev dock en hård publik kampanj i Visby för att planen skulle genomföras.⁶⁸

Ändå har Serboni & Hallmans ideal påverkat Visby villastad i så motto att t.ex. Söderhem, Andersro och delar av Östra Vi faktiskt gavs tydliga Sittedrag. Här märks t.ex. de böljande gångstråken kring ringmuren. Även anpassning till typografin med slingrande vägar och öppna platser utmärker planen. Områdena utanför dåvarande Visby stadsförsamling omfattades inte av denna stadsplan. Istället hade s.k. stomplaner upprättats mellan åren 1902–1907. Det gällde områden som Värnhem, Söderhem, Furulund, Smittenslund, Östra Vi, Lyckåker, m.fl.⁶⁹ I ett protokoll från stadsfullmäktige den 26 juni 1908 godkänns det nya stadsplaneförslaget, upprättat av Serboni och Hallman. Stadsplanen fastställdes av Kungl. Maj:t 1910. Dock fanns invändningar från politikerna. Konsul C.E. Ekman och rådmannen